

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра загальної психології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної
роботи

“ _____ ” _____ 20__ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПСИХОЛОГІЯ КАР’ЄРИ

рівень вищої освіти перший (магістерський)

галузь знань 05 –соціальні і поведінкові науки

(шифр і назва)

спеціальність 053 _____ психологія

освітня програма психологія

(шифр і назва)

вид дисципліни обов’язкова

(обов’язкова /за вибором)

факультет психології

2020 / 2021 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету психології

“ _____ ” _____ 20____ року, протокол № _____

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: канд.психол.наук, доцент, доцент кафедри загальної психології Кочарян І.О.

Програму схвалено на засіданні кафедри загальної психології

Протокол від “ _____ ” _____ 20____ року № _____

Завідувач кафедри загальної психології

(підпис)

В.О. Олефір

(прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією факультету психології

Протокол від “ _____ ” _____ 20____ року № _____

Голова методичної комісії факультету психології

(підпис)
(прізвище та ініціали)

Ю.А.Гімасва

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Психологія кар'єри» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки другого магістерського рівня вищої освіти спеціальності 053 психологія.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою курсу є оволодіння всім спектром знань з питань професійної кар'єри працівника в організаційній структурі для того, щоб забезпечити кар'єрне зростання працівників та відповідно ефективність діяльності організації, а, також, розкриття психологічних особливостей здійснення професійної кар'єри у сучасних організаціях на основі вивчення зарубіжного та вітчизняного досвіду.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- 1) формування системних уявлень про:
 - професійну кар'єру;
 - найважливіші закономірності здійснення професійної кар'єри працівниками;
- 2) знати визначення та основний зміст понять професійна кар'єра в організації;
- 3) знати вплив факторів різних рівнів на можливості здійснення професійної кар'єри;
- 4) вміти проводити діагностику кар'єрних орієнтацій персоналу організацій;
- 5) вміти забезпечувати теоретичне та практичне підґрунтя кар'єрного розвитку персоналу в організаціях;
- 6) виявляти гендерні аспекти здійснення професійної кар'єри працівниками.

1.3. Кількість кредитів – 5

1.4. Загальна кількість годин.

Денна форма – 150 годин;

Заочна форма – 90.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна / за вибором	
Денна форма навчання	Заочна форма навчання

Рік підготовки	
1-й	1-й
Семестр	
2-й	2-й
Лекції	
15 год.	4 год.
Практичні, семінарські заняття	
30 год.	6 год.-
Лабораторні заняття	
Самостійна робота	
105 год.	80 год.
Індивідуальні завдання	
год.	

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

- 1) здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань щодо кар'єрного процесу із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій;
- 2) робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій;
- 3) доступно і аргументовано представляти результати досліджень кар'єрного процесу у писемній та усній формах, брати участь у фахових дискусіях;
- 4) здійснювати аналітичний відповідної до сформульованої наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Психологічний аналіз професійної кар'єри в організації. Етапи здійснення професійної кар'єри в організації.

Тема 1. Кар'єра та її роль.

Поняття ділової кар'єри. Типи ділової кар'єри. Види кар'єрного процесу. Етапи кар'єри. Кар'єрний потенціал особистості. Нове ставлення до ділової кар'єри. Управління діловою кар'єрою. Чинники, що впливають на кар'єрний процес. Типи організаційних структур та їх загальна характеристика. Можливість здійснення професійної кар'єри у різних за структурою типах організацій.

Тема 2. Психологічний аналіз професійної кар'єри в організації. Етапи здійснення професійної кар'єри в організації. Планування кар'єри.

Планування кар'єри персоналу. Індивідуальний план кар'єри. Навчання планування кар'єри. Психологічні фактори, що враховуються при плануванні

кар'єри. Типологічні властивості особистості. Структура мотиваційної сфери. Ділові якості. Сфери і етапи професіоналізації, ситуації вибору професії. Кар'єрні орієнтації. Особливості поколінь.

Тема 3. Технології, які використовуються при плануванні кар'єри.

Технології ефективної самопрезентації (портфоліо кар'єрного просування). Технології визначення оптимального кар'єрного шляху (кар'єрограму, карти кар'єри). Технології оптимізації постановки кар'єрних цілей і процесу розробки планів кар'єри («Сценарій аналізу кар'єри і розробки особистого плану розвитку», технології розробки плану кар'єри А. Я. Кібанова, В. Сандерса, С. Д. Резніка Г. Г. Зайцева, Н. Карр -Руфіно і ін.).

Розділ 2. Вплив психологічних чинників на процес здійснення професійної кар'єри. Роль кар'єрних орієнтацій у здійсненні професійної кар'єри.

Тема 4. Кар'єрні орієнтації та їх роль у здійсненні професійної кар'єри. Розвиток кар'єри.

Розвиток кар'єри персоналу в організації. Розвиток кар'єри як особистісний ріст. Розвиток кар'єри на організаційному рівні. Розвиток кар'єрних середовища і кар'єрного простору організації. Прийняття рішень про просування по службі. Системи реєстрації вакансій / оголошення вакантних посад. Системи службово-професійного просування. Job-дизайн. Система безперервної випереджаючої освіти. Системи роботи з кадровим резервом. Формування та підготовка молодіжного резерву на керівні посади. Ротація кадрів. Підвищення сумісності роботи і сім'ї. Гнучкі умови праці та гнучкі робочі місця. Аутплейсмент. Роль ділової оцінки в розвитку кар'єри. Розвиток і підтримка кар'єри на різних її етапах. Розвиток кар'єри на індивідуальному рівні.

Тема 5. Гендерні аспекти розвитку кар'єри.

Гендер, гендерні ролі та стереотипи. Гендерна нерівність і дискримінація. Гендерні особливості мотивації досягнення і кар'єрних орієнтацій. Гендерні аспекти лідерства та керівництва. Особливості жіночої кар'єри. Психологічні чинники, що стримують жіночу кар'єру. Особливості чоловічої кар'єри. Основні напрямки реалізації гендерного підходу при управлінні кар'єрою.

Тема 6. Особистість та кар'єрний процес.

Несвідомі фактори кар'єрного процесу. Роль індивідуального, колективного та сімейного несвідомого у кар'єрному процесі особистості. Сім навичок високоефективних людей (С. Кові). Гнучкі навички в кар'єрному процесі. Саморегуляційні механізми людини, що впливають на кар'єрний процес. Використовування проєктивних тестів для прогнозування кар'єрного процесу.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	ла б	ін д	ср		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Психологічний аналіз професійної кар'єри в організації. Етапи здійснення професійної кар'єри в організації.												
<i>Тема 1. Кар'єра та її роль</i>	14	2	2			10	7	1				6
<i>Тема 2. Психологічний аналіз професійної кар'єри в організації. Етапи здійснення професійної кар'єри в організації. Планування кар'єри</i>	21	2	4			15	13	1	2			10
<i>Тема 3. Технології, які використовуються при плануванні кар'єри</i>	37	4	8			25	26		2			24
Разом за розділом 1	72	8	14			50	46	2	4			40
Розділ 2. Вплив психологічних чинників на процес здійснення професійної кар'єри. Роль кар'єрних орієнтацій у здійсненні професійної кар'єри.												
<i>Тема 4. Кар'єрні орієнтації та їх роль у здійсненні професійної кар'єри. Розвиток кар'єри</i>	13	1	2			10	7					7
<i>Тема 5. Гендерні аспекти розвитку кар'єри</i>	23	1	2			20	7					7
<i>Тема 6. Особистість та кар'єрний процес</i>	42	5	12			25	30	2	2			26
Разом за розділом 2	78	7	16			55	44	2	2			40
Усього годин за дисципліною	150	15	30			105	90	4	6			80

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кільк. годин	
		денна	заочна
1	Побудова планів розвитку кар'єри	1	-
2	Робота з опитувальником Дж. Голланда	1	-
3	Опис особливостей шістнадцяти індексів Майерс-Бріггс	1	-
4	Оцінка бажаних видів професійної діяльності для представників різних типів особистості	1	1
5	Робота з методикою визначення психологічних портретів	1	1
6	Робота з методикою «Діагностика особистісних і групових базових потреб»	1	1
7	Робота з методикою «Оцінка мотивації організаційної поведінки»	1	-
8	Робота з методикою Т. Елерса для діагностики мотивації досягнення і мотивації уникнення невдач	1	1
9	Робота з методикою «Діагностика мотиваційної структури особистості» В. Е. Міллмана	1	
10	Робота з методикою визначення організаторських і комунікативних якостей Л. П. Калінінського	1	
11	Робота з диференційно-діагностичним опитувальником Є. А. Клімова	1	
12	Робота з тестом «Якір кар'єри» Е. Шейна побудова кар'єрограму	1	
13	Діагностика ділових та особистих якостей молодого фахівця	1	
14	Оцінка ключових компетенцій керівників середньої ланки промислового підприємства	1	
15	Прогнозування кар'єрного процесу за тестом Л. Сонді	4	1
16	Прогнозування кар'єрного процесу за тестом М. Люшера	4	1
17	Прогнозування кар'єрного процесу за тестом В. Джоса	4	
18	Прогнозування кар'єрного процесу за тестом ОДЕС	2	
19	Підсумкове заняття по результатам практикуму	2	
	Разом	30	6

5. Завдання для самостійної роботи

Курс «Психологія кар'єри» передбачає, що в процесі опанування ним студенти отримують необхідні орієнтири в засобах організації кар'єри у різних організаціях. У програмі курсу передбачається організація самостійної роботи студентів, яка має на меті формування пізнавальної активності студентів, засвоєння ними загальних умінь та навичок у галузі класичних методів психології, професійного аналізу літератури та активного оволодіння засобами проведення та аналізу результатів досліджень із використанням неекспериментальних методів.

У процесі самостійної роботи студенти повинні оволодіти вміннями та навичками:

- аналізувати можливості та особливості класичних методів у психологічному дослідженні;
- вміти розробляти програму дослідження;
- оволодіти комунікативними вміннями практичної роботи психолога;
- вміти аналізувати результати первинної інформації;
- знати вимоги до обробки та оформлення дослідницької інформації.

Кожний студент повинен уміти раціонально організувати свою навчальну діяльність. Важливим є вміння скласти план своєї роботи, чітко визначити її послідовність.

Починаючи конкретне практичне заняття, студент повинен, насамперед, ознайомитися зі вступними методичними рекомендаціями до відповідного розділу, а також із текстом самого завдання, які викладені в спеціально створених учбово-методичних рекомендаціях з даного предмета. Розроблену програму самостійного опитування або спостереження студент повинен узгодити з викладачем.

По закінченні самостійно виконання практичної роботи студент повинен скласти повний звіт, вимоги до якого відповідають нормативам наукового дослідження. Невід'ємною часткою самостійної роботи студента є робота з науковими літературними джерелами.

6. Індивідуальні завдання

Не передбачено.

6. Методи навчання

Засвоєння матеріалу з курсу «Психологія кар'єри» включає послідовне засвоєння чотирьох рівнів: вітворення, розуміння, використання, створення. Формування цих рівнів забезпечується на лекційних та лабораторних заняттях, в ході виконання самостійної письмової роботи.

Теоретичний блок курсу (лекції) має забезпечити засвоєння понять, термінів, категорій кар'єрного процесу фахівця.

Практичний блок сформував вміння та навички планування, відстеження та прогнозування кар'єрного процесу, що сприяє формуванню майбутнього фахівця.

Протягом навчання використовуються такі методи навчання як лекції, проблемні лекції, семінарські та практичні заняття.

7. Методи контролю

Контроль та оцінювання дисципліни здійснюється за урахуванням наступних показників:

- систематичність відвідування та активність на занятті;
- самостійне виконання практичних робіт за методами, що розглядаються на заняттях;

Оцінювання якості роботи та дій студентів під час засвоєння дисципліни проводиться з урахуванням складності та якості виконання завдань. Оцінка роботи студента за систематичність відвідування та активність на занятті.

Критерії	Оцінка(в балах)	
	денна	заочна
Відвідування 15 занять	15	-
Відвідування 13-14 занять	13-14	-
Відвідування 11-12 занять	11-12	-
Відвідування 9-10 занять	9-10	-
Відвідування 7-8 занять	7-8	-
Відвідування 5-6 занять	5-6	16-20
Відвідування 3-4 занять	3-4	9-16
Відвідування 1-2 занять	1-2	1-8

Самостійне виконання практичних робіт студентів очної форми оцінюється на підставі захисту письмових робіт за темами семінарських занять. Протягом семестру студент має виступити з 3-ма доповідями за тематикою семінарських занять, що узгоджені викладачем.

Оцінювання захисту письмової роботи (для студентів очної форми):

Критерії	Оцінка(в балах)
Вичерпна доповідь, відповідь на всі запитання	5
Вичерпна доповідь, неточна відповідь на запитання	4
Невпенена доповідь, посередня відповідь на запитання	3
Відповіді на запитання немає, доповідь не структурована	1-2

Оцінювання письмової роботи за змістом (для студентів очної форми):

Критерії	Оцінка(в балах)
Робота виконана за всіма вимогами та вчасно представлена на оцінювання	9-10
Робота виконана за всіма вимогами та невчасно представлена на оцінювання; або в роботі є деякі незначні недоліки та вчасно представлена на оцінювання	7-8
В роботі є деякі незначні недоліки та невчасно представлена на оцінювання; або в роботі є значні недоліки та вчасно представлена на оцінювання	4-6
В роботі є значні недоліки та невчасно	1-3

представлена на оцінювання	
----------------------------	--

Студенти заочної форми замість лабораторних робіт виконують контрольні роботи.

Оцінювання контрольних робіт для студентів заочної форми (оцінюється кожне питання окремо):

Критерії	Оцінка(в балах)
Відповідь вичерпана, та вчасно представлена на оцінювання	16-20
Відповідь вичерпана, але невчасно представлена на оцінювання; або у відповіді є деякі незначні недоліки та вчасно представлена на оцінювання	11-15
У відповіді є деякі незначні недоліки та невчасно представлена на оцінювання; або у відповіді є значні недоліки та вчасно представлена на оцінювання	5-10
У відповіді є значні недоліки та невчасно представлена на оцінювання	1-4

Завданням підсумкового семестрового контролю є перевірка результатів засвоєння студентами програмного матеріалу в цілому, систематизація та узагальнення набутих на лекціях, лабораторних заняттях, в межах виконання самостійної роботи знань та вмінь.

До письмового заліку входять чотири питання. Кожне питання оцінюється о 10 балів.

Критерії оцінювання на запитання залікового завдання:

Критерії	Оцінка(в балах)
Відповідь вичерпана, повне розкриття змісту питання, використання термінів та понять на рівні відтворення та наведення прикладів щодо розуміння змісту запитання	9-10
Достатньо повна відповідь, розкриття основного змісту, але допущення деяких негрубих помилок, наведення невідповідних прикладів або їх повну відсутність	6-8
Неповне розкриття змісту, або допущення помилок, схематичність, непослідовність викладання, помилки у використанні термінології, відповідь не ґрунтується на науковому аналізі проблеми,	4-5
Питання розкрито частково, недостатньо суттєво, не використовується наукова термінологія	1-3

Теми контрольних робіт (есе) для студентів заочної форми навчання

1. Психологічні особливості появ ідентифікації з кар'єрою.
2. Індивідуальна стратегія кар'єрного розвитку.
3. Історія кар'єри в сучасному суспільстві.
4. Кар'єра як акмеологічний особистий проект.
5. Кар'єра як організаційний проект.
6. Планування компаній кар'єрного зростання і професійного розвитку своїх співробітників з використанням організаційних ресурсів і можливостей.
7. Кар'єрна компетентність в сучасному суспільстві ..
8. Кар'єрна готовність співробітника організації, методи її діагностики та облік в управлінні персоналом.
9. Кар'єрна логістика в виробничому підприємстві.
10. Кар'єрна мобільність (динамічність кар'єри) як індикатор професійного шляху.
11. Діагностика кар'єрних компетенцій.
12. Кар'єра в системі державного і муніципального управління.
13. Кар'єра в системі вищої школи.
14. Кар'єра в бізнес-організаціях.
15. Кар'єра на промисловому підприємстві.

8. Орієнтовні питання до заліку

1. Розвиток кар'єри як особистісне зростання.
2. Типи і стадії кар'єри.
3. Цілепокладання в кар'єрі і кар'єрне планування.
4. Основні моделі та стратегії кар'єри.
5. Критерії та фактори кар'єрного успіху.
6. Гендерні аспекти кар'єри.
7. Кар'єрний самоменеджмент.
8. Діагностика та розвиток кар'єрних обдарованості.
9. Технології кар'єрного просування і оцінки кар'єрного потенціалу.
10. Сучасні методи самопрезентації та планування кар'єри.
11. Кар'єрні кризи на ранніх етапах планування кар'єри і технології їх подолання.
12. Типи ділової кар'єри.

13. Види кар'єрного процесу.
14. Етапи кар'єри.
15. Планування кар'єри персоналу.
16. Індивідуальний план кар'єри.
17. Навчання плануванню кар'єри.
18. Психологічні фактори, що враховуються при плануванні кар'єри.
19. Сім навичок високоефективних людей (С. Кові).
20. Гнучкі навички в кар'єрному процесі.
21. Саморегуляційні механізми людини, що впливають на кар'єрний процес.
22. Несвідомі фактори кар'єрного процесу.
23. Типи організаційних культур і їх вплив на кар'єрні процеси організації.
24. Технології, які використовуються при плануванні кар'єри.
25. Аутплейсмент.
26. Портфоліо кар'єрного просування.
27. Кар'єрограма.
28. Карта кар'єри М. Армстронга.
29. Сценарій аналізу кар'єри і розробки особистого плану розвитку.
30. Технологія планування кар'єри В. Сандерса.

8. Схема нарахування балів

Денна форма навчання

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання				Залікова робота	Сума
Активність на заняттях за Розділами 1-2	Письмова робота				
	1	2	3		
15	15	15	15	40	100

Заочна форма навчання

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання			Залікова робота	Сума
Активність на заняттях за Розділами 1-3	Контрольні роботи			
		1	2	
20	20	20	40	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

9. Рекомендована література

Основна література

1. Кочарян И.А. Система радости: эссенциальная саморегуляция психики и ее психологическая коррекция : монография / И. А. Кочарян. – 2-е изд., испр. –Х.: ХНУ им. В.Н. Каразина, 2017. – 288 с.
2. Киселева, Е. В. Планирование и развитие карьеры : учебное пособие для студентов высших учебных заведений / Е. В. Киселева. – Вологда : Легия, 2010. – 332 с.
3. Бодди Д., Пейтон Р. Основы менеджмента: пер. с англ. – СПб: «Питер», 1999. – 816с.
4. Гвишиани Д.М. Организация и управление. – М.: Наука, 1972.
5. Гибсон Дж.Л., Иванцевич Д.М., Донелли Д.Х. мл. Организации: поведение, структура, процессы. Пер. с англ. – 8-е изд. – М.: Инфра – М, 2000. – XXVI, 662 с.
6. Джуэлл Л. Индустриально-организационная психология: Учебн. Для вузов. – СПб: Питер, 2001.
7. Занковский А.Н. Организационная психология: Учебн. пособие для вузов. – М.: Флинта: МСПИ, 2000.
8. Каган В.Е. Организационная психология: обучающий тестовый контроль. – М.: Смысл, 1999. – 96с.

Допоміжна література

1. Карпов А.В. Организационная психология кризисного периода // Прикладная психология. – 1999. – № 2. – С. 1-14.
 2. Карташова Л.В., Никонова Т.В., Соломанидина Т.О. Организационное поведение. – М.: ИНФРА – М., 2000. – 218 с.
 3. Красовский Ю.Д. Организационное поведение: Пер. с англ. – М.: Юнити, 1999. – 472 с.
 4. Лютенс Организационное поведение: Пер. с англ. – М.: ИНФРА – М, 1999. – 692 с.
 5. Организационная психология / Сост. и общая редакция Л.В. Винокурова, И.И. Скрипка. – СПб.: Питер, 2000. – 512 с.
 6. Организационная психология. Хрестоматия. – СПб.: Питер, 2000. – 511 с.
 7. Петрушин В. Настольная книга карьериста. – СПб.: Питер, 2002.
 8. Почебут Л.Г., Чикер В.А. Организационная психология. – СПб.: Изд-во «Речь», 2000. – 298 с.
 9. Практикум по психологии менеджмента и профессиональной деятельности / Под ред. Г.С. Никифорова, М.А. Дмитриевой, В.М. Снеткова. – СПб.: Речь, 2001. – 276 с.
 10. Практическая психодиагностика: Методики и тесты: Учебное пособие // Ред.-сост. Райгородский Д.Я. – Самара: Издат. дом «Бахрах», 1998. – 672 с.
 11. Психология личности: Словарь-справочник / Под ред. П.П. Горностая, Т.М. Титаренко. – К.: Руга, 2001. – 320 с.
 12. Психология работы с персоналом в трудах отечественных специалистов. – СПб.: Питер, 2001. – 509 с.
 13. Психология управления. – Новосибирск: Изд-во НГАЭ и У; М.: 1999. – 150с.
 14. Росс Л., Нисбетт Р. Человек и ситуация. Перспективы социальной психологии. Пер. с англ. В.В. Румынского. Под ред. Е.Н. Емельянова, В.С. Магуна. – М.: Аспект Пресс, 1999. – 429 с.
 15. Свиргун О.Ю. Психология успеха, или как стать хозяином своей ситуации. – М.: АСТ-ПРЕСС, 1999. – 384 с.
 16. Солсо Р.С., Джонсон Х.Х., Бил М.К. Экспериментальная психология: практический курс. – СПб.: Прайм - ЕВРОЗНАК, 2001. – 528 с.
 17. Табунс А.А. Роль ценностей в регуляции поведения индивида // Социологические исследования жизненного пути молодёжи. Вильнюс, 1998.
 18. Толстая А.Н. Управление карьерой в организациях // Психология управления. Учебное пособие / под ред. А.В.Федотова. – Л., 1991.
 19. Фролов С.С. Социология организаций. – М.: Гардарики, 2001.
 20. Фурман А.В. Психодіагностика особистісної адаптованості. Наукове видання. – Тернопіль: „Економічна думка”, 2000. – 197 с.
 21. Хайкин В.Л. Активность (характеристики и развитие). – М.: Московский психолого-социальный институт; Воронеж: Издательство НПО «МОДЕК», 2000. – 448 с.
 22. Хелмицкий Б. Психоанализ профессиональной деятельности // Прикладная психология и психоанализ. – 1997. – № 3. – С. 11-20.
 23. Хьелл Л., Зиглер Д. Теории личности (Основные положения, исследования и применение). – СПб.: Питер Пресс, 1997. – 608 с.
- Шейнова В.П. Скрытое управление человеком (психология манипулирования). – Минск.: Харвест; М.: АСТ. – 2000.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. <http://www.psy.msu.ru>,
2. <http://psylib.kiev.ua/>;
3. www.psychology.net.ru;